

מסעוד אזואילום

"כל הדגים הלכו טפה"

העתיקות, אותן למדו מן הדייגים הערביים והעבריים.

"אני דייג כבר ארבעים שנה", סיפר בני ימין מופסנזון (60), "באתי לפני שלוש שנים מולינה. שם הייתי דייג בספינה גדולה, והיתה לי עבודה טובה. אבל אני לא יכול ללכת כל ימי חי על קברות ודמים."

אותה כמעט כל הקיץ בתכות וברשתות. "כשאנחנו רואים את הציפורים צוללות אל המים ויוצאות עם דג בפה", הסביר יעקב דיבו, "אנחנו יודעים שהביני רודף אחרי הסרדין כדי לטרוף אותו. או אנחנו יוצאים אחרי הביני לאמצע הים, ודגים אותו. במשך עשרות בשנים חיו דייגי הכינרת

ורצו גם הם לרכוש את הציוד היקר. לשם כך היו צריכים רשת ענקית, אותה מעלים במנוף מיוחד אחרי הטלחה על ציבורי הדגים הגדולים, שנמשכו אל אור הלוקסים. אך הדייגים הפרטיים לא הצליחו להגיע להישגי הקיבוצים. רשיון הדייג, שהיה עד אותה תקופה כללי, הפך לפתע להיות מסוייג. הדייגים הפרטיים לא יכלו לקבל ממנהל מחלקת הדייג בטבריה באותה תקופה, חבר עיזב מאיר בר-אילן, שום רשיון לדייג בסאקאלחה. הסיבה: יותר מדי יחידות של דייג בלוקסים ידלדלו את הים. וכך, לילה אחר לילה, נאספו הדגים בהמוניהם אל הלוקסים, ושלל הדייגים הפרטיים ירד והלך: שרפו להם את הים.

כאילו לא די בכך, הנהיגו דייגי הקיבוצים את הדייג במכשיר להאזנה תת-ימית. ה"אקוסטונדר", כפי שנקרא בפייהם המכשיר השלח גלי-קול ומאזין לה, הפך סיוטם של דייגי טבריה.

סירות המנוע של הקיבוצים ושל קיאופר-טיב הדייגים הטברייני רקט*, היו יוצאות אל הים, פוגות ישר לציבורי הדגים, ותוך זמן קצר מחסלות אותם. לדייגים הבודדים לא נותר אלא הדייג החופי הדליל, וההסתכנות המתמדת מול חופי הסורים.

***

האויב השלישי: הסוחר

רעיות מחסור הדגים הדאיגה לא רק את הדייגים. גם אנשי מחלקת הדייג של משרד ההקלאות חיפשו פתרון לבעייה. הוחלט להטיל לים דגים חדשים, למען יתרבו בו ויפרנסו את הדייגים כל השנה. בתחילה דוקו לים את הבורים, המוכרים לכל דייגי הנחלים בארץ. אך עד מהרה התברר שהבורים אינם מתרבים בכינרת.

נסיון אחר עשו אנשי המחלקה בקרפיונים המפורסמים. אלה הוכיחו את רצונם הטוב, החלו להתרבות וגדלו, תוך תקופה קצרה, לממדים ענקיים. אך אנשי קיבוצי הצפון, החיים על דיג-בריכות, הקימו קול זעקה נגד התחרות החדשה, ואנשי משרד ההקלאות הפסיקו את הנסיון.

עוברת שלבים נוספים רבים לפני שתמורתה נכנסת לכים הדייג. סוחר טבריה ממולחים לא פחות מאנשי הקיבוצים. הם מיטיבים להוציא מן הדייג, שאינו בקי בערמת ה"מסחר, את חלקם בשלל.

רוב הדייגים אינם מאמינים בשיחוק מאורר גן, באים בעצמם לשוק למכור את דגיהם לכל המרבה במחר. הסוחרים עושים יד אחת, אינם מעלים את מחירי הדגים, מכ"ריחים את הדייגים למכור את סחורתם במחיר שנקבע ביניהם מראש.

לפני שברע עשה אחד הדייגים, אברהם תורג'מן, נסיון לפתוח מחסן דגים, כדי ל"הכריח את הסוחרים לקנות את הדגים במחיר שהוא יקבע. אך הסוחרים התרימו אותו, שברו אותו תוך שבוע ימים.

סיפר אברהם: "אני לא דייג מלידה. ה"הורים שלי הם ירקנים. אבל אני יליד טבריה, ולפני עשר שנים לקחו אותי חברים שלי לילה אחד לדייג. למחרת הייתי לדייג. זה היה קסם כזה, לילות-ירח על מים שק"טים. אתה נמצא כל הזמן בתוך מין קסם של יצירה, ואתה לא יכול לעזוב את הים."

"אני חלמתי באותם הימים. לחיות מה"דייג, לבלות, לצאת עם החברים לקומפוזיצים. אבל כל זה היה חלום, והיום כבר איננו. הנה אני ניסיתי להקים פה חנות, כדי שלא יסדרו את הדייגים, ובאו הסוחרים ושברו אותנו."

"אבל לא זה העיקר. לפני עשר שנים הייתה רשת אחת עולה מאה לירות, והיית מוציא מהים מספיק פרנסה. היום עלה ה"מחיר של כל הציוד. רשת עולה חמש מאות לירות, וציוד של סירה עולה הרבה אלפים. אבל בכל זאת מוכנים אנשים למכור את הסירות שלהם בחצי מחיר ולברוח מן ה"דייג. היום כל המשפחות החתיקות בורחות מן הדייג. סירה, שלפני שלוש שנים לא היית מקבל אותה בעשרת אלפים לירות — הן היום שלושה-ארבעת אלפים לירות, ו"היא שלך."

"לפני כמה שנים היית יכול לחיות מן הים. היום — הים שרוף. אין ממנו פרנסה. אני מכיר דייגים שיוצאים לעבוד בבניין וב"

שורפו את הים!

מקורות, רק שיברחו מן הדייג. כי היום לא נשארו לא רומנטיקה, לא יופי ולא קסם. היום יש רק קור ורטיבות ויריות מן ה"חוף הסורי. ומזה לבד אי אפשר לחיות."

אולם גם הדגה המגיעה לבסוף לרשת, * רקת (מתחרז עם שבת) — שמה ה"עתיק של טבריה.

מפרנסת הים בשבוע. אבל תקופת שובע זו הפכה כבר נחלת ההיסטוריה. הדייגים ה"זקנים של טבריה אינם זוכרים שנה רעה כדוגמת הדייג — גם בלי התקריות — כמו השנה. סיפר מסעוד אזואילום (72), זקן דייגי טבריה, המשליך רשתותיו עד היום: "אבא שלי עבד פה עם הדייגים, וסבא שלי, וגם הבנים שלי, אני עובד שכיר בסירה ועוזר להם משלי. אני עובד שכיר בסירה ועוזר להם לדוג ביומית. אני לא זוכר אף שנה שבה היו הדגים כה מעטים כמו השנה. כל הדגים הלכו מפה. לא נותרים לנו לדוג ליד החוף הסורי, כי יורים שם יריות. הקיבוצים מפ"רעים לנו לדוג בשקט. אין דגים בים. שרפו לנו אותו, ואין לנו מה לדוג."

***

גם קיבוצים, גם סורים

רצרות של דייגי טבריה אינן נגמרות ה"בתקריות בחוף הסורי אך בעיות ה"חוף הסורי הן הבולטות ביותר.

כיום קיימים ארבעה משטחי דייג טובים בים כינרת. הטוב ביותר הוא ליד החוף הסורי, מול שפך נחל הקורסי, ליד עמדת הסורים. שם, בתוך המים, יש מיטת של חלוקי-אבנים, שאורכו ורוחבו מאתיים מט"ר, ובשטח זה מרבית הסרדינים, האמנונים והביניים להטיל. המיטתים האחרים קטנים יותר ועשירים פחות: אחד מהם נמצא ליד קיבוץ כינרת, בדרום האגם. אחד ליד עיני גב, מול התיאטרון של הקיבוץ, ואחד ב"צפון הכינרת, ליד כפר נחום. אך כל ה"מיטתים האלה אינם מספקים את מספרם הגדל והולך של הדייגים.

רוב הדייגים, ביחוד הפרטיים, דגים ב"רשתות הקטנות, אותן ירשו מהערבים. אך הקיבוצים, שהחלו לשלל את הדייג מיד עם הקמת המדינה, לא התפקו ברשתות הקטנות. כי אלה מספקות פרנסה בדוחק ל"שלוש-ארבע משפחות. הם הכניסו לכינרת את שיטת הדייג בלוקסים: הסאקאלוה, בפי הדייגים.

הדייגים הפרטיים ראו והתקנאו בשכניהם הקיבוצים. הם ראו כיצד אלה מעלים ב"לילה אחד שש-שבע טונות של סרדינים;

מאה אנשים מבני משפחתי נהרגו שם, ב"היתה לי אשה וארבעה ילדים. היו לי עוד שישה אחים ורודים ודודות. את כולם הרגו שם. נשארתי רק אני ואשתי השניה, שהתחתנתי אתה בעיר, כשהייתי פרטיון. לא יכולתי לשבת שם יותר, ובאתי ארצה. דוד שלי מאמריקה שלח לי את הכסף וקניתי לי סירה כאן בכינרת. עכשיו אנחנו עוב"דים שלוש על הסירה. כבר לא דגים ברש"תות ענקיות ובאורות — רק ברשתות ע"ר ביות ובקושי מוציאים פרנסה מן הים."

דגי טבריה מפורסמים אומנם בכל הארץ בטעמם הטוב אבל אין בהם כדי להשביע את הדייגים. דייגי טבריה מתפרנסים מן הים רק מחצית השנה. החורף הוא עונת הדייג, ובקייץ חיים מן החורף. העונה מת"חילה בחנוכה. במשך ארבעים יום עולה ה"סרדין ממעמקי הים, ולהקותיו נוהרות אל החופים להטיל שם ביצים. ארבעים ימים אלה היו המים הגדולים של דייגי טבריה: "אנחנו היינו יוצאים אל הים, וזרקים ארבע"חמש רשתות ומוציאים מאה, אילי מאה וחמישים קילו, והיינו יכולים ללכת בשקט הביתה", סיפר יעקב המוצק. "השבוע אנחנו עובדים אפילו עם שישים רשתות, ובקושי מוציאים מאה קילו ביום."

***

אמנון ושפמנון

כשנעמם הסרדין, מפיע הדג האציל של הכינרת: אמנון הגליל. המושט בפי ה"דייגים. מחנוכה עד פסח מטיילים האמנונים ליד החופים, מפרטטים עם בנות זוגם ומחפשים מקום להטלה. קרוב לחג הפורים מתרבים האמנונים ביותר, ואז גם מתרבים הסיכסוכים בין הדייגים. האמנון עולה מה"מעמקים רק בחורף ובתחילת האביב. בתום הגידול של הקיץ, חוזר האמנון ל"מעמקי הקרירים, ואת מקומו בשוק הדגים הטברייני ממלא דג הבינית, הביני, בפי הדייגים הערביים, למינוי השונים. באותה עונה עולה גם דג נוסף, עליו מותחרים ה"דייגים העבריים: השפמנון. דג זה, שאינו כשל לפי דיני הדת היהודית, אינו נמכר על ידי רוב הדייגים, ומושלך חזרה לים. הבינית היא דג טורף, והדייגים דגים

דודיטו עוזר ובנימין מופסנזון זה החיים שלי"